

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.010.02.2020

Pan Bogdan Janusz Dobrzyński
Podlaski Wojewódzki Inspektor
Inspekcji Handlowej w Białymstoku
Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej
w Białymstoku
ul. Żelazna 1U, 15-297 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/071 - Ochrona ludzi przed szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Białymstoku, ul. Żelazna 1U, 15-297 Białystok (dalej: WIIH, Inspektorat lub Wojewódzki Inspektorat)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogdan Janusz Dobrzyński, Podlaski Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej w Białymstoku od 22 czerwca 2020 r. (dalej: Wojewódzki Inspektor). Poprzednio funkcję tę pełniła Helena Łazowska ¹
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikacja zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów. 2. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017–2019 z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	1. Piotr Żukowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/96/2020 z 17 sierpnia 2020 r. 2. Marek Ozga, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/95/2020 z 14 sierpnia 2020 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Od 3 listopada 2010 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie identyfikację przez Inspektorat zagrożeń związanych z wprowadzaniem do obrotu wyrobów z tworzyw sztucznych, co zapewniło skuteczną ochronę konsumentów przed szkodliwym ich działaniem. Zadania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych realizowano rzetelnie, skutecznie eliminując z rynku zabawki niebezpieczne dla konsumentów.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor opracowywał kwartalne plany kontroli, w których uwzględniał plany kontroli oraz kwartalne zestawienia tematów kontroli, zatwierdzone przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów⁴, w tym uwzględniające kontrolę produktów z tworzyw sztucznych. Prawidłowo realizowano porozumienie zwarte ze służbą celno-skarbową, w ramach którego wymieniano się informacjami o spełnianiu przez towary wymagań dopuszczenia do obrotu na terytorium Unii Europejskiej oraz przeprowadzono dwie wspólne kontrole w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez Komisję Europejską. W efekcie tych kontroli do obrotu handlowego nie dopuszczono sześciu produktów, w których stwierdzono przekroczenie zawartości ftalanów. W okresie objętym kontrolą w Inspektoracie zrealizowano 18 programów kontroli dotyczących produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych, pod kątem ich bezpieczeństwa chemicznego, przygotowanych przez UOKiK. W toku ich realizacji skontrolowano 113 podmiotów i pobrano do badań laboratoryjnych 49 próbek wyrobów z tworzyw sztucznych. Kontrole produktów z tworzyw sztucznych przeprowadzane były w podmiotach wytypowanych po przeprowadzeniu analizy ryzyka. Efektem tych działań było stwierdzenie i wyeliminowanie stanu zagrożenia chemicznego ze strony 10 produktów z tworzyw sztucznych. We wszystkich tych przypadkach WIIH przekazał Prezesowi UOKiK kopie akt kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego, w trybie art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku⁵. Inspektorat, po uzyskaniu od konsumentów informacji o niebezpiecznych produktach z tworzyw sztucznych, podejmował działania kontrolne. W trzech z czterech takich kontroli nie stwierdzono niebezpieczeństwa chemicznego wskazanych produktów. Nie potwierdzono jednak potencjalnego niebezpieczeństwa jednego z produktów, gdyż skontrolowany przedsiębiorca nie posiadał już go w ofercie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Identyfikacja zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów

Opis stanu faktycznego

1.1. Zadania dotyczące bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych w Inspektoracie realizowane były przez dwa wydziały: Wydział Kontroli Artykułów Przemysłowych i Usług (PU) i Wydział Kontroli Artykułów Żywnościowych i Usług (ŻG). Do zadań Wydziału PU należało między innymi podejmowanie działań kontrolnych w obszarach bezpieczeństwa produktów i zgodności wyrobów z zasadniczymi lub innymi wymaganiami. Wydział ŻG prowadził kontrole w obszarach jakości i bezpieczeństwa artykułów żywnościowych, w szczególności badał wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (np. pojemniki, talerzyki, tacki itp.) w zakresie zgodności z wymaganiami określonymi w art. 15 rozporządzenia (WE) nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylającego dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG⁶, głównie w zakresie oznakowania określeniem „do kontaktu z żywnością” lub wskazaniem zastosowania tych materiałów i wyrobów lub symbolem graficznym, którego wzór określa załącznik II do tego

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Prezes UOKiK.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 544, ze zm.

⁶ Dz. U. UE L 338 z 13.11.2004 s. 4, ze zm.

rozporządzenia⁷. W związku z nowelizacją ustawy o Inspekcji Handlowej⁸, zadania WIIH w zakresie kontroli jakości handlowej żywności zostały z dniem 1 lipca 2020 r. przekazane Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. (akta kontroli str. 683-704)

W latach 2017–2019 Wojewódzki Inspektor opracowywał kwartalne plany pracy Inspekcji z uwzględnieniem planów kontroli, zatwierdzonych i przekazanych do realizacji w poszczególnych latach przez Prezesa UOKiK⁹ (co szczegółowo omówiono w pkt. 1.2. i 2.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego). (akta kontroli str. 722-729)

W Inspektoracie typowanie podmiotów do kontroli było uzależnione od okoliczności stanowiących podstawę wszczęcia kontroli. W przypadku kontroli planowych, wybór podmiotu do kontroli odbywał się w oparciu o analizę stron internetowych wybranych branżowo przedsiębiorców oraz ogólne bazy danych, tj. Krajowy Rejestr Sądowy oraz Centralną Ewidencję i Informację o Działalności Gospodarczej. Pomocniczo wykorzystywano także bazę danych przedsiębiorców działających na terenie województwa podlaskiego, prowadzoną przez Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Przy typowaniu do kontroli podmiotów wprowadzających na rynek produkty/wyroby z tworzyw sztucznych Inspektorat przeprowadzał analizę ryzyka, biorąc pod uwagę wyniki wcześniejszych kontroli oraz analizę prawdopodobieństwa naruszenia prawa, przeprowadzaną zgodnie z wymogami art. 47 ust 1 i 2 ustawy Prawo przedsiębiorców¹⁰. Wyniki analiz udokumentowane były w formularzu, w którym odnotowywano: [1] powzięcie uzasadnionego podejrzenia: zagrożenia życia i zdrowia, popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, innego naruszenia prawnego zakazu lub niedopełnienia prawnego obowiązku w wyniku wykonywania tej działalności, [2] punktowo określano poziom ryzyka i jego wagę, biorąc pod uwagę wyniki i terminy poprzedniej kontroli. (akta kontroli str. 707-717)

W przypadku kontroli interwencyjnych działania kontrolne podejmowano wobec przedsiębiorcy wskazanego w petycji, skradzie lub wniosku, u którego miały wystąpić nieprawidłowości.

Typowanie podmiotów do kontroli wprowadzających na rynek wyroby z tworzyw sztucznych nie było poprzedzone zasięgnięciem u wojewódzkich konsultantów w dziedzinie alergologii i toksykologii informacji o zdarzeniach, wskazujących na możliwość negatywnego wpływu tworzyw sztucznych na zdrowie pacjentów. W wyjaśnieniu Wojewódzki Inspektor podał, że: „do WIIH w Białymstoku nie wpłynęły żadne sygnały od innych organów administracji publicznej, w tym rzeczników konsumentów oraz organizacji konsumenckich, dotyczące problemów związanych z szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych”. (akta kontroli str. 722-729)

Wojewódzki Inspektor podał dalej, że: „wiedzę pozwalającą na identyfikację zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych (nie będących opakowaniami mającymi kontakt z żywnością) na zdrowie konsumentów czerpie przede wszystkim z otrzymywanych w trakcie kontroli i innych działań (współpraca z Krajową Administracją Skarbową, w zakresie wydawania opinii w odniesieniu do produktów zgłaszanych do odprawy celnej) wyników badań laboratoryjnych próbek produktów wytworzonych z tego rodzaju materiałów. Produkty te to przede wszystkim zabawki, które są poddawane badaniom na zawartość ftalanów, bisfenoli, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), migracji szkodliwych pierwiastków (boru, kadmu, ołowiu, chromu), niebezpiecznych związków organicznych. W bardzo ograniczonym zakresie są to również przedmioty codziennego użytku, mające kontakt bezpośredni ze skórą człowieka (zawartość WWA – jedna próbka). Oprócz wiedzy zdobytej w trakcie kontroli WIIH otrzymuje również analogiczne informacje w wyniku sporadycznie podejmowanych działań w trakcie współpracy z KAS. Wyniki badań próbek

⁷ Opakowania mające kontakt z żywnością nie były przedmiotem badań laboratoryjnych, a jedynie dokonywano sprawdzenia czy posiadają one odpowiednie oznakowanie, potwierdzające spełnienie wymogów dopuszczających je do kontaktu z żywnością.

⁸ Ustawa z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 285).

⁹ Prezes UOKiK przekazywał zatwierdzone roczne plany kontroli Inspekcji Handlowej oraz kwartalne zestawienia tematów przewidzianych do realizacji przez Inspekcję Handlową.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292, ze zm.).

pobranym przez KAS u importera są przekazywane do WIIH w celu wydania opinii o zgodności zabawek z wymaganiami dotyczącymi bezpieczeństwa chemicznego zabawek".
(akta kontroli str. 722-729)

1.2. UOKiK nie przekazywał Inspektoratowi instrukcji lub wytycznych dotyczących kontroli produktów i wyrobów z tworzyw sztucznych. W okresie objętym kontrolą Wojewoda Podlaski nie zgłaszał wniosków o przeprowadzenie kontroli wyrobów z tworzyw sztucznych pod kątem zagrożenia chemicznego.
(akta kontroli str. 722-729)

W latach 2017–2019 Inspektorat z własnej inicjatywy nie ujmował w planach pracy kontroli obejmujących wyroby z tworzyw sztucznych (pod kątem zagrożenia chemicznego). Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że: „do WIIH w Białymstoku wpływały bardzo nieliczne sygnały od konsumentów, wskazujące na potencjalne zagrożenie związane z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów. Na przestrzeni ostatnich lat odnotowano jedynie dwa wystąpienia (dot. zabawki – masy plastycznej oraz krzesła biurowego). Przeprowadzone badania laboratoryjne nie dały podstaw do stwierdzenia zagrożenia bezpieczeństwa konsumentów w zakresie zawartości szkodliwych substancji chemicznych. W odniesieniu do wyników kontroli opakowań z tworzyw sztucznych, mających kontakt z żywnością należy stwierdzić, iż nie uzasadniały one podjęcia dalszych działań kontrolnych. Wszystkie objęte sprawdzeniem wyroby z tworzyw sztucznych miały odpowiednie oznaczenia oraz dokumentację.” Inspektor Wojewódzki podał też, że: „wyroby z tworzyw sztucznych są przedmiotem stale obecnym w planach kontrolnych opracowywanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – w każdym roku realizowane są dwa tematy o zasięgu całorocznym – Kontrola bezpieczeństwa zabawek oraz Kontrola wyrobów pod względem zawartości niektórych substancji chemicznych – w ramach których pobierane są próbki do badań laboratoryjnych w celu sprawdzenia zawartości substancji szkodliwych. Należy wskazać, że Prezes UOKiK przekazał wojewódzkim inspektoratom Inspekcji Handlowej zalecenie, aby w ramach planów kontroli własnych nie ujmować tematów, które są zamieszczone w kwartalnych (rocznych) planach kontroli”.
(akta kontroli str. 722-729)

1.3. W latach 2017–2019 Inspektorat nie opracowywał własnych programów kontroli obejmujących kontrolę wyrobów z tworzyw sztucznych, pod kątem ich bezpieczeństwa chemicznego, z uwagi na prowadzenie corocznie co najmniej dwóch kontroli w tym zakresie zleconych przez UOKiK.

Wszczynając kontrole interwencyjne w zakresie tworzyw sztucznych (szczegółowo opisane w pkt 2.6.), każdorazowo określano podmiotowy i przedmiotowy zakres kontroli oraz wskazywano przepisy prawne regulujące zagadnienia objęte zakresem kontroli.¹¹

(akta kontroli str. 8-13)

1.4. W latach 2017–2019 zadania w zakresie kontroli produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych były realizowane przez WIIH m.in. na podstawie porozumienia zawartego ze służbą celno-skarbową¹². Współpracę tę prowadzono w oparciu o porozumienie z 17 października 2017 r. zawarte z Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku, w ramach którego zadania kontrole produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych powierzono Podlaskiemu Urzędowi Celno-Skarbowym w Białymstoku (dalej „PUCS”).

(akta kontroli str. 5-23)

Przedstawiciele obu inspekcji na mocy zawartego porozumienia m.in. wymieniali informacje o spełnianiu przez towary wymagań dopuszczenia do obrotu na terytorium Unii Europejskiej. W tym czasie WIIH wydał na wniosek PUCS 80 opinii (31 w 2017 r., 11 w 2018 r. i 38 w 2019 r.), w tym 27 opinii, w których produkty/towary zgłoszone do WIIH spełniały wymagania oraz 51 opinii negatywnych (24, pięć i 22 w kolejnych latach). Większość

¹¹ Np. w sprawie skargi PU.8340.8.2019 dotyczącej fotela biurowego AMBIENTE wskazano, że kontrola będzie przeprowadzona w trybie przewidzianym w art.48 ust 11 pkt 4 Prawa przedsiębiorców oraz w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów. W trakcie kontroli miały być przeprowadzone badania organoleptyczne i pobrana próbka do badań laboratoryjnych w Laboratorium UOKiK w Łodzi, w celu stwierdzenia zawartości substancji szkodliwych w materiałach, użytych w elementach składowych fotela.

¹² WIIH współpracował również z Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w oparciu o porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 28 grudnia 2010 r. oraz Politechniką Białostocką, na mocy porozumienia z 9 marca 2017 r.

wydanych opinii negatywnych (45) dotyczyła niedopełnienia przez podmioty wprowadzające produkty/wyroby do obrotu wymagań określonych rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady (WE): nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającym wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 339/93¹³ oraz nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającym dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającym rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE¹⁴. W pięciu opiniach (dwóch w 2017 r. i trzech w 2019 r.)¹⁵ WIIH, na podstawie badań laboratoryjnych zawartości substancji chemicznych w pobranych próbkach, zakwestionował część towaru objętego wnioskiem PUCS, a część uznał za spełniającą wymagania¹⁶. Z informacji przekazanej przez Naczelnika PUCS¹⁷ wynika, że towary, co do których wydana była negatywna opinia przez WIIH, były poddawane „procesom naprawczym”. Dotyczyło to opinii Inspektoratu kwestionujących produkty/wyroby w zakresie braków formalno-prawnych w dokumentacji sprowadzanych towarów. Nacelnik PUCS stwierdził, że po usunięciu niezgodności „*towar był ponownie kontrolowany i tylko w nielicznych przypadkach nie spełniał wymagań z zakresu nadzoru rynku*”. (akta kontroli str. 97-104)

Przeprowadzono też dwie wspólne kontrole w 2017 r. (jako dodatkowe kontrole bezpieczeństwa zabawek), w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez komisję Europejską – Joint Action 2015 on Toys. W ich wyniku wytypowano wspólnie osiem próbek towarów do badań laboratoryjnych w zakresie zawartości w nich ftalanów. Przeprowadzone badania wykazały, że w sześciu próbkach zawartość niedozwolonej substancji przekraczały dopuszczalne normy¹⁸. W konsekwencji sześć zakwestionowanych produktów nie trafiło do obrotu, co omówiono w pkt 2.1 wystąpienia.

Przedstawiciele obu instytucji uczestniczyli też w dwóch wspólnych szkoleniach zorganizowanych w 2018 r. przez Ministerstwo Finansów, dotyczących wymagań, jakie powinny spełniać towary z grupy wyposażenia morskiego, lampek choinkowych oraz zabawek oraz jednym szkoleniu w 2019 r., na którym poruszano zagadnienia bezpieczeństwa zabawek oraz współpracy w obszarze nadzoru rynku między WIIH, PUCS oraz Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. (akta kontroli str. 24-96)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie identyfikowanie przez Inspektorat zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów. W szczególności realizację porozumienia zwartego ze służbą celno-skarbową.

OBSZAR

2. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2017–2019 Inspektorat zaplanował skontrolowanie 113 podmiotów w ramach 18 programów kontroli dotyczących produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych, pod kątem ich bezpieczeństwa chemicznego, przygotowanych przez UOKiK. Ponadto w ramach podejmowanych działań interwencyjnych przeprowadził trzy nieplanowane kontrole interwencyjne podmiotów, w tym dwie w 2018 r. w zakresie bezpieczeństwa zabawek¹⁹

¹³ Dz. U. UE L 218 z 13.08.2008, s. 30.

¹⁴ Dz. U. UE L 396 z 30.12.2006, s. 1.

¹⁵ W 2018 r. nie wydawano opinii w sprawie zagrożenia chemicznego wyrobów z tworzyw sztucznych, z uwagi na brak tego typu wniosków z PUCS.

¹⁶ Z przebadanych ośmiu partii zabawek w 2017 r., w opinii WIIH zakwestionowano sześć partii, dwie pozostałe, z uwagi na brak przekroczeń dopuszczalnej zawartości substancji, uznano za zgodne z wymaganiami ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku.

¹⁷ Informacja pozyskana w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

¹⁸ W dwóch próbkach poziom badanej substancji mieścił się w normie.

¹⁹ Przeprowadzone na podstawie skargi konsumenta na szkodliwe oddziaływanie zabawki typu SLIME oraz na podstawie zlecenia UOKiK o przeprowadzenie kontroli wyrobu (zabawki „Zestaw lekowski”), który może nie spełniać wymagań unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego.

i jedną w 2019 r. w zakresie spełniania ogólnych wymagań bezpieczeństwa (skarga konsumenta na szkodliwe oddziaływanie krzesła biurowego). Kontrole interwencyjne stanowiły 2,6% zaplanowanych kontroli podmiotów w zakresie produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych pod kątem ich bezpieczeństwa chemicznego. Wszystkie zaplanowane zadania kontrolne zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 105-139, 152, 170, 187, 189-191, 264-276)

W 2017 r. przeprowadzono 32 kontrole m.in. w zakresie bezpieczeństwa zabawek (w 16 podmiotach), a w dwóch podmiotach kontrolę bezpieczeństwa zabawek w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez komisję Europejską – Joint Action 2015 on Toys. W wyniku czterech kontroli zakwestionowano pięć wyrobów, w tym cztery z uwagi na obecność w ich składzie niebezpiecznej substancji (ftalanów), a jeden z uwagi na przekroczoną wartość graniczną migracji pierwiastków. W pozostałych 14 kontrolowanych podmiotach sprawdzono jakość i prawidłowość świadczenia usług gastronomicznych w miejscowościach turystycznych i przy głównych drogach dojazdowych do tych miejscowości oraz jakość handlową środków spożywczych oferowanych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, w tym w sprzedaży internetowej²⁰. W kontrolach tych nie przewidywano pobierania próbek wyrobów do badań laboratoryjnych²¹. W siedmiu z tych podmiotów nie stwierdzono materiałów z tworzyw sztucznych do kontaktu z żywnością²².

W 2018 r. przeprowadzono 37 kontroli m.in. w zakresie bezpieczeństwa zabawek (w 14 podmiotach), prawidłowości funkcjonowania placówek handlowych i świadczenia usług gastronomicznych, głównie w rejonach o nasilonym ruchu turystycznym w sezonie letniego wypoczynku, a także znajdujących się na stacjach paliw oraz na dworcach dalekobieżnej komunikacji lub w ich pobliżu (osiem podmiotów) oraz prawidłowości wprowadzania do obrotu oraz oznakowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (pięć podmiotów). W przypadku dwóch kontroli zakwestionowano trzy wyroby (zabawki), z uwagi na obecność w ich składzie niebezpiecznej substancji – ftalanów, a w jednej z dwóch kontroli interwencyjnych²³ zakwestionowano jeden wyrób (zabawka „Zestaw lekarski”), który zawierał ftalan bis 2 etyloheksylu (DEHP). W pozostałych ośmiu skontrolowanych podmiotach sprawdzono jakość świadczonych usług i jakość handlową środków spożywczych oferowanych do sprzedaży. W 2018 r. w 21 kontrolach²⁴ nie przewidziano pobierania próbek wyrobów do badań laboratoryjnych.

W 2019 r. przeprowadzono 47 kontroli m.in. w zakresie bezpieczeństwa zabawek (w 13 podmiotach), prawidłowości funkcjonowania placówek handlowych i świadczenia usług gastronomicznych, głównie w rejonach o nasilonym ruchu turystycznym w sezonie letniego wypoczynku (w 10 podmiotach), rzetelności i prawidłowości oznakowania środków spożywczych oferowanych luzem, ze szczególnym uwzględnieniem ciast i wyrobów ciastkarskich (w 10 podmiotach) oraz kontrolę bezpieczeństwa zabawek w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez komisję Europejską – CASP 2019 Slime Toys (jeden podmiot). Zbadane wyroby z tworzyw sztucznych nie stwarzały zagrożenia chemicznego dla konsumentów. Dotyczyło to również kontroli krzesła biurowego w ramach zgłoszenia interwencyjnego. W pozostałych 12 skontrolowanych podmiotach sprawdzono, tak jak w latach poprzednich, jakość świadczonych usług i jakość handlową środków spożywczych oferowanych do sprzedaży. W 2019 r. w programach opracowanych przez

²⁰ Kontrole realizowano na podstawie programów kontroli przygotowanych przez UOKiK, określających m.in. liczbę próbek do badań laboratoryjnych.

²¹ W kontrolach tych badaniami objęto prawidłowość oznakowania towarów (m.in. zamieszczanie informacji „do kontaktu z żywnością” i specjalnych zaleceń – jeśli to konieczne – odnośnie użytkowania), przestrzegania przepisów w zakresie deklaracji zgodności w tym art. 15 rozporządzenia Komisji (WE) nr 10/2011 z dnia 114 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością. (dalej „rozporządzenie 10/2011”) i art. 12 rozporządzenia Komisji (WE) nr 282/2008 z dnia 27 marca 2008 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych pochodzących z recyklingu przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2023/2006 (dalej „rozporządzenie 282/2008”).

²² Stosowano naczynia wielokrotnego użytku lub opakowania z tworzyw naturalnych.

²³ Przeprowadzonej na zlecenie UOKiK.

²⁴ Kontrole realizowano na podstawie programów kontroli przygotowanych przez UOKiK, określających m.in. liczbę próbek do badań laboratoryjnych.

UOKiK, zrealizowanych w 31 podmiotach²⁵, nie przewidziano pobierania próbek wyrobów do badań laboratoryjnych w przypadku kontroli.

(akta kontroli str. 140-151, 154-169, 172-186, 193-263, 277-308)

Zadania dotyczące kontroli zagrożenia chemicznego produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych nie były realizowane w ramach kontroli własnych, co omówiono w pkt 1.2 wystąpienia.

2.2. Inspektorat cyklicznie sporządzał plany pracy, w których zamieszczał planowaną do pobrania liczbę próbek do badania wyrobów z tworzyw sztucznych oraz zakres badań laboratoryjnych. Plany te uwzględniały zalecenia UOKiK dotyczące liczby i rodzaju pobieranych próbek przewidzianych do badania w ramach kontroli planowych. W latach 2017–2019 w planach pracy przewidziano objęcie badaniem 53 rodzajów wyrobów z tworzyw sztucznych, tj. wszystkich zalecanych przez UOKiK, w tym:

- 23 wyrobów w 2017 r. w kierunku obecności ftalanów (15 próbek), formaldehydów i benzoizotiazolów (po trzy próbki) oraz amin (dwie próbki),
- 14 wyrobów w 2018 r. w kierunku obecności ftalanów (11 próbek), związków opóźniających spalanie, benzoizotiazolów i w kierunku migracji pierwiastków (po jednej próbce),
- 16 wyrobów w 2019 r. w kierunku obecności ftalanów (osiem próbek), wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, poziomu stężenia boru i migracji pierwiastków (po dwie próbki) oraz obecności alergenów, kadmu i organicznych związków niebezpiecznych (po jednej próbce).

W okresie objętym kontrolą WIIH pobrał do badań laboratoryjnych 49 próbek wyrobów z tworzyw sztucznych, co stanowiło 92,5% zaplanowanych próbek. Nie wykonano planu poboru czterech próbek do badań (trzech w 2017 r. i jednej w 2018 r.) w kierunku obecności benzoizotiazolów, z uwagi na brak farb do malowania palcami (przeznaczonych dla dzieci do lat trzech)²⁶ w ofercie handlowej podmiotów wytypowanych do kontroli w latach 2017–2018. W 10 pobranych próbkach (20,4% pobranych do badania wyrobów z tworzyw sztucznych) stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości substancji niebezpiecznych, w tym w dziewięciu dotyczyło to zawartości ftalanów bis 2 etyloheksylu (DEHP), a w jednej – przekroczenia wartości granicznej migracji ołowiu.

(akta kontroli str. 264-276, 366-372, 399)

Pobrane próbki wyrobów z tworzyw sztucznych skierowano do badań w laboratoriach UOKiK w Łodzi i Lublinie, a w kontrolach o zasięgu międzynarodowym, finansowanych przez Komisję Europejską, – do laboratoriów w Szwecji i we Włoszech. W okresie objętym kontrolą WIIH nie zlecał badań laboratoriom komercyjnym.

(akta kontroli str. 368-374)

Pobrane próbki przebadano przy wykorzystaniu norm określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1907/2006 – załącznik XVII oraz w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z 20 października 2016 r. w sprawie wymagań dla zabawek²⁷.

(akta kontroli str. 368-374)

Analiza czasu oczekiwania WIIH na wyniki badania próbek pobranych do badań laboratoryjnych, przeprowadzona na losowo wybranej próbie 20 wyrobów oraz sześciu celowo dobranych o najkrótszym i najdłuższym czasie oczekiwania na wyniki (po trzy wyroby) wykazała, że średni czas oczekiwania na wyniki wynosił 50,7 dni. Najszybciej (21 dni po pobraniu próbki) otrzymano wyniki badań z Laboratorium UOKiK w Łodzi dotyczące migracji pierwiastków i zawartości kadmu oraz organicznych związków niebezpiecznych po badaniu krzeseł biurowych, a najdłużej (150 dni) oczekiwano na wyniki badań z laboratorium Istituto Italiano Sicurezza dei Giocattoli Srl dwóch zabawek,

²⁵ Kontrole realizowano na podstawie programów kontroli przygotowanych przez UOKiK, określających m.in. liczbę próbek do badań laboratoryjnych.

²⁶ Rodzaj produktu/wyrobu pobieranego do badań laboratoryjnych w zakresie występowania benzoizotiazolów określono w programach kontroli bezpieczeństwa zabawek opracowanych i zleconych przez Prezesa UOKiK w IV kwartale 2017 r. i IV kwartale 2018 r., nr DNR-702-16(1)17 oraz DNR-702-18(1)/18.

²⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1816.

pobranym w trakcie kontroli bezpieczeństwa zabawek, przeprowadzonej w ramach międzynarodowego projektu – Joint Action 2015 on Toys. (akta kontroli str. 366-374)

We wszystkich przypadkach, w których w wyniku badań stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości substancji, WIIH przeprowadził ponowną kontrolę w podmiotach, w których pobrano próbki. Dotyczyło to również jednej z trzech spraw z najdłuższym terminem oczekiwania na wyniki badań. Postępowania te umożliwiły zebranie niezbędnych materiałów na temat podmiotów wprowadzających do obrotu kwestionowane wyroby z tworzyw sztucznych oraz przekazania kopii akt do Prezesa UOKiK, celem wszczęcia postępowania administracyjnego przewidzianego w art. 76 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. Z informacji przekazanych WIIH przez Prezesa UOKiK wynika, że podmioty odpowiedzialne za wprowadzenie kwestionowanych wyrobów wycofały je z rynku i zniszczyły. (akta kontroli str. 401, 414, 426-451)

2.3. W okresie objętym kontrolą Inspektorat nie wydawał, w trybie art. 32 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej²⁸, zarządzeń pokontrolnych oraz wniosków o usunięcie nieprawidłowości w zakresie wyrobów/produktów z tworzyw sztucznych stwarzających zagrożenie chemiczne. Dotyczyło to również wydawania decyzji nakazujących ograniczenie wprowadzania do obrotu, wstrzymanie wprowadzania do obrotu lub wycofanie z obrotu produktów (co szczegółowo omówiono w pkt. 2.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

2.4. W latach 2017–2019 w trakcie ośmiu prowadzonych przez WIIH kontroli²⁹ (dotyczących bezpieczeństwa zabawek przeprowadzonych w 46 podmiotach), w 10 przypadkach stwierdzono stan zagrożenia chemicznego ze strony produktów z tworzyw sztucznych³⁰. W żadnej z tych kontroli Inspektor Wojewódzki nie wydawał decyzji w trybie art. 18 ust. 1 i art. 18a powołanej ustawy, nakazujących ograniczenie wprowadzania do obrotu, wstrzymanie wprowadzania do obrotu lub wycofanie z obrotu produktów albo wstrzymanie świadczenia usług, albo niezwłoczne usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, w przypadkach gdyby było to konieczne ze względu na bezpieczeństwo lub interes konsumentów albo interes gospodarczy państwa.

(akta kontroli str. 153, 171, 188, 192, 264-276)

Inspektor Wojewódzki wskazał, że: „w przypadku kontroli wyrobów z tworzyw sztucznych (w praktyce WIIH – zabawek) ustawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku stanowi *lex specialis* w stosunku do ustawy o Inspekcji Handlowej, z tego też względu w trakcie kontroli zabawek wojewódzki inspektor jako organ nadzoru rynku nie może podejmować działań określonych [...] w art. 18 ust. 1 i art. 18a ustawy o Inspekcji Handlowej”. Dodał, że może korzystać z instrumentów przewidzianych w art. 75 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku umożliwiających mu wydanie decyzji zakazującej udostępniania wyrobu na okres nie dłuższy niż trzy miesiące „w sytuacji gdy w wyniku kontroli organ nadzoru rynku, który ją przeprowadził, stwierdzi, że wyrób nie spełnia wymagań lub stwarza zagrożenie”. Inspektor Wojewódzki podkreślił, że wydanie takiej decyzji jest uprawnieniem fakultatywnym organu nadzoru. Stwierdził też, że w latach 2017–2019 „nie stwierdzono konieczności wydania takiej decyzji, gdyż w każdym przypadku kontrolowany nie wprowadzał do obrotu wyrobów w czasie badania ich próbek w laboratorium oraz dobrowolnie podejmował działania polegające na wycofaniu z obrotu zakwestionowanych produktów po zapoznaniu się z wynikami badań”.

(akta kontroli str. 362-365)

²⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1668, ze zm.

²⁹ Dotyczy siedmiu kontroli bezpieczeństwa zabawek, przeprowadzonych w firmach PHU SIDBA, PHU BIAŁY, księgarni Kruk, PTHU PRYMUS, firmach PABLOS i INTEGROS Sp. jawna oraz jednej dodatkowej kontroli bezpieczeństwa zabawek zrealizowanej w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez komisję Europejską – Joint Action 2015 on Toys, przeprowadzonej w firmie PHU BIAŁY.

³⁰ Dotyczyło to Lalki – art. 688 (kod EAN 5901002005152), Lalki para (kod EAN 5906160204287), Piłki i kostki – art. 158 (kod EAN 5901002004636), Lalki BOBAS XMY 3016 (kod EAN 7460801009382), Akcesoriów dla lalek ITEM NO: B844262/CH01A (kod EAN 5900733331363), Zestawu lekarskiego nr serii G035976-9990/9900B-120 (kod EAN 5907773925125), Zabawki Lekarz (kod EAN 5907616546422), Lalki 30 cm Balowa BLAT8342 (kod EAN 5901986748342), Lalki INDEX 361943 (kod EAN 5902012781043), gry zręcznościowej – Wędkowanie, ITEM NO HWA1026865 FACTORY ITEM NO. 777-2 (kod EAN 5907308413288).

Analiza wszystkich ośmiu postępowań kontrolnych, w których stwierdzono zagrożenie chemiczne ze strony produktów z tworzyw sztucznych wykazała, że WIIH wskazał kontrolowanym podmiotom stwierdzone nieprawidłowości. Podmioty te poinformowały z kolei Inspektorat w wyznaczonych terminach i udokumentowały podjęte działania zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Inspektorat przekazał Prezesowi UOKiK kopie akt wszystkich wymienionych postępowań, w celu wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 76 ust. 1 ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, tj. w sprawie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie wymagań dla zabawek. Z informacji posiadanej przez WIIH wynika, że we wszystkich tych sprawach Prezes UOKiK wydał decyzje o umorzeniu wszczętego z urzędu postępowania administracyjnego z uwagi na wycofanie wyrobu z obrotu, zniszczenie oraz powiadomienie użytkowników o stwierdzonych niezgodnościach. Odstąpił też od nałożenia kar pieniężnych na podmioty wprowadzające do obrotu zabawki niezgodne z wymaganiami. Obciążył zaś te podmioty kosztami wykonanych badań laboratoryjnych.

(akta kontroli str. 375-425, 520-632)

2.5. W latach 2017–2019 WIIH wywiązał się z obowiązku wynikającego z postanowień art. 59 ust. 3 pkt 1 ustawy o systemach oceny zgodności, przekazując Prezesowi UOKiK wszystkie wymagane informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego zlecenie, w tym 16 informacji na temat kontroli wyrobów z tworzyw sztucznych. Przekazane informacje obejmowały kontrole obligujące WIIH do sprawdzenia m.in.: [1] spełniania wymagań dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (opakowań, w które pakowane są środki spożywcze luzem na życzenie konsumenta); [2] zachowania wymogów dotyczących „śledzenia” przemieszczania się wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością; [3] czy zalecenia ujęte w deklaracji producenta o ich szczególnym przeznaczeniu lub zalecanych warunkach stosowania są przestrzegane we wszystkich kontrolowanych podmiotach; [4] czy jednorazowe sztucce lub naczynia w trakcie użytkowania nie ulegają zniekształceniu, złamaniu lub stopieniu pod wpływem temperatury.

(akta kontroli str. 452-847, 493-520)

W przypadku ośmiu informacji (z 16 przekazanych Prezesowi UOKiK) zawarto dane o wynikach badań laboratoryjnych i przypadkach niespełniania przez wyroby z tworzyw sztucznych wymagań określonych w obowiązujących przepisach, z uwagi na stwierdzoną zawartość niebezpiecznych substancji oraz niezgodność z polskimi normami. Dotyczyło to sześciu informacji o wynikach cyklicznych kontroli bezpieczeństwa zabawek oraz dwóch informacji z kontroli realizowanych w ramach międzynarodowego projektu finansowanego przez komisję Europejską. Nieprawidłowości stwierdzono w 26 pobranych do badań próbkach wyrobów z tworzyw sztucznych. Dotyczyło to:

- 10 zabawek, w których stwierdzono zawartość niebezpiecznych substancji ftalanu bis 2 etyloheksylu (DEPH), ftalanu dibutylu (DBP) oraz, w których przekroczono wartość graniczną migracji ołowiu,
- 16 zabawek, które zakwestionowano z uwagi na naruszenie polskich norm m.in.: PN-EN 71-8:2012+Ap1:2013, PN-EN 71-1:2015-01, PN-EN 62115:2013, PN-EN 71-1:2018-08, PN-EN 71-8:2018-04, PN-EN 71-1+A1:2018-08 w zakresie wykonanych węzłów przy montażu zabawki, obecności ostrzeżenia dotyczącego wieku sprzecznego z przewidywanym sposobem wykorzystania zabawki, zamieszczenia dwóch sprzecznych ze sobą ostrzeżeń lub braku wymaganych ostrzeżeń, oznaczenia CE, niewłaściwego kształtu i rozmiaru wyrobu, obecności małych elementów oraz braku funkcji rozłączenia na pasie, co mogło tworzyć sztywną pętlę na szyi. (akta kontroli str. 366-374, 515-520)

We wszystkich przypadkach, w których stwierdzono występowanie niezgodności WIIH przekazał Prezesowi UOKiK kopie akt kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego w trybie art. 76 ust. 1 powołanej ustawy.

(akta kontroli str. 426-451, 494, 498, 502, 505, 508, 512)

Inspektor Wojewódzki wskazał, że w praktyce WIIH kontrole zagrożenia chemicznego wyrobów z tworzyw sztucznych koncentrują się na kontroli zabawek (w tym w formie badań laboratoryjnych). Determinuje to konieczność stosowania w postępowaniu kontrolnym

postanowień ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. Wylacza to też, jego zdaniem, możliwość zarządzenia (w trakcie kontroli) ograniczenia, wstrzymania lub wycofania z obrotu już wprowadzonych produktów, wstrzymania świadczenia usług albo niezwłocznego usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, tj. działań przewidzianych postanowieniami art. 18 ust. 1 i art. 18a ustawy o Inspekcji Handlowej.

(akta kontroli str. 362-365, 488-490)

2.6. W okresie objętym kontrolą do WIIH wpłynęło 506 skarg i wniosków, w tym 172 w 2017 r., 187 w 2018 r. i 147 w 2019 r. Najwięcej spraw dotyczyło jakości produktów spożywczych (odpowiednio 110, 114 i 108) oraz artykułów przemysłowych (53, 62 i 35). Za zasadne uznano 134 skargi i wnioski³¹. Częściowo zarzuty potwierdzono w 45 przypadkach³², a w 213 zgłoszone przez konsumentów zarzuty nie potwierdziły się³³. W pozostałych 114 przypadkach 51 spraw przekazano do załatwienia innym organom, 47 załatwiono w sposób informacyjny, a 16 pozostało do załatwienia w następnym okresie sprawozdawczym. Analiza 476 skarg i wniosków zgłoszonych w latach 2017–2019 do dwóch Wydziałów WIIH wykazała, że w czterech przypadkach (1% złożonych) zgłoszone zarzuty dotyczyły zagrożenia chemicznego wyrobów z tworzyw sztucznych:

1. W zgłoszeniu anonimowym z 15 grudnia 2017 r., poinformowano o nieprawidłowościach zaobserwowanych w sklepie grupy Lewiatan w Gródku, w tym dotyczących przechowywania produktów z surowego mięsa w torbach jednorazowych nieprzeznaczonych do kontaktu z żywnością. Informację wykorzystano przy realizacji kontroli planowej przestrzegania przepisów wynikających z ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o informowaniu o cenach towarów i usług³⁴, przeprowadzonej w I kwartale 2018 r. Kontrola w sklepie objętym zgłoszeniem nie potwierdziła stawianych zarzutów³⁵.
2. W zgłoszeniu z 6 czerwca 2018 r. dotyczącym zabawki typu Slim poinformowano o wywołaniu silnego uczulenia u dziecka przez tę zabawkę³⁶. Zgłoszenie³⁷ stanowiło podstawę do przeprowadzenia 18 czerwca 2018 r. kontroli interwencyjnej w podmiocie, wprowadzającym do obrotu na terenie Białegostoku identyczny do zgłoszonego produkt. W jej trakcie przeprowadzono badania organoleptyczne wyrobu oraz pobrano próbkę do badań laboratoryjnych w zakresie spełniania przez produkt wymagań zasadniczych. Po otrzymaniu raportu z badań WIIH poinformował zgłaszającego³⁸, że w kwestionowanej zabawce nie wykryto przekroczonych wartości granicznych pierwiastków, o których mowa w normie PN-EN 71 -3+A1:2014-12 Bezpieczeństwo zabawek Część 3. Migracja określonych pierwiastków, tj. ołowiu, selenu, niklu, manganu, miedzi i kobaltu. Stąd też zbadana zabawka była zgodna z wymaganiami rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie wymagań dla zabawek.
3. W zgłoszeniu z 8 marca 2019 r. dotyczącym dwóch foteli biurowych poinformowano o wydzielaniu przez nie silnego zapachu chemicznego, wywołującego uczucie „przytrucia”, „duszenia w gardle” i silne bóle głowy³⁹. Zgłoszenie stanowiło podstawę do przeprowadzenia 26 marca 2019 r. kontroli interwencyjnej w podmiocie, w którym zakupiono fotele. W jej trakcie przeprowadzono badania organoleptyczne foteli oraz pobrano próbkę do badań laboratoryjnych w zakresie zawartości substancji szkodliwych w materiałach użytych w elementach składowych foteli. Po otrzymaniu raportu z badań WIIH poinformował zgłaszającego⁴⁰, że kwestionowane wyroby są zgodne z wymaganiami rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady – załącznik XVII oraz nie zawierają organicznych związków niebezpiecznych.

(akta kontroli str. 309-347)

³¹ 29 w 2017 r., 53 w 2018 r. i 52 w 2019 r.

³² 27 w 2017 r., 10 w 2018 r. i osiem w 2019 r.

³³ Dotyczyło to 69 przypadków w 2017 r., 79 w 2018 r. i 65 w 2019 r.

³⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 178.

³⁵ Postępowanie nr ZG.8361.71.2018 z 12 marca 2018 r.

³⁶ W diagnozie lekarz badający dziecko stwierdził alergię kontaktową, polecił też przekazać sprawę służbom sanitarnym lub inspekcji handlowej.

³⁷ Pismo zarejestrowane w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją pod nr PU.8340.16.2018.

³⁸ Pismo z 10 lipca 2018 r. nr PU.8340.16.2018.MR.

³⁹ Pismo zarejestrowane w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją pod nr PU.8340.8.2019.

⁴⁰ Pismo 28.06.2019 r. nr PU.8340.8.2019.AZ.

Sprawę rozpatrzenia skargi dotyczącej zabawki SQUISHY Pianka Pingwin opisano w dalszej części wystąpienia, jako „Stwierdzona nieprawidłowość”.

2.7. W okresie objętym kontrolą WIIH nie realizował żadnych zaleceń pokontrolnych w obszarze bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych, gdyż – jak wyjaśnił Inspektor Wojewódzki – nie otrzymano takich zaleceń od organów zwierzchnich, tj. od Prezesa UOKiK i Wojewody. (akta kontroli str. 192, 362, 364)

2.8. Stosownie do postanowień art. 11 ust. 2 ustawy o Inspekcji Handlowej, Inspektor Wojewódzki prowadził listę rzeczoznawców do spraw jakości produktów lub usług. W latach 2017–2019 zapisane na liście osoby, na zasadzie dobrowolności, reprezentowały 25 specjalności⁴¹. Na liście rzeczoznawców produktów prowadzonej w WIIH nie było specjalistów ds. produktów z tworzyw sztucznych i stwarzanych przez nie zagrożeń chemicznych. (akta kontroli str. 633-641)

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że proces pozyskiwania rzeczoznawców, w celu wpisania ich na prowadzoną listę oparty jest o zasadę dobrowolności „to osoba zainteresowana wpisem na listę składa do WIIH wnioszek z udokumentowaniem swoich kwalifikacji w danej branży”. W jego ocenie dobór odpowiednich rzeczoznawców w latach 2017–2019 był zdeterminowany charakterem spraw kierowanych przez konsumentów do WIIH lub do sądu polubownego. Zdecydowana większość zgłaszanych spraw dotyczyła jakości obuwia, odzieży, sprzętu AGD i RTV oraz jakości usług budowlanych, remontowych i stolarskich.

Inspektor Wojewódzki stwierdził, że: „osobną sprawą jest sama, potencjalna możliwość wykorzystania rzeczoznawcy do identyfikowania zagrożeń o charakterze chemicznym w produktach z tworzyw sztucznych. Charakter zagrożenia, jego przyczyny – wymagają bowiem profesjonalnych analiz wyłącznie na poziomie badań laboratoryjnych, co pozostaje poza możliwościami rzeczoznawców [...] warto również wskazać na przepisy prawa, dające możliwość Inspekcji Handlowej prowadzenie działań mających na celu ujawnianie zawartości substancji szkodliwych w produktach z tworzyw sztucznych [...] praktycznie jedyną kategorią produktów z tworzyw sztucznych, która jest poddawana badaniom laboratoryjnym są zabawki”. Inspektor Wojewódzki dodał, że z inicjatywy WIIH w marcu 2017 r. zawarto z Politechniką Białostocką (dalej „PB”) porozumienie o współpracy w zakresie działań podejmowanych w odniesieniu do produktów objętych wspólnotowym prawodawstwem harmonizacyjnym. Przewidziano w nim możliwość dokooptowania do listy rzeczoznawców pracowników naukowych zatrudnionych w PB (w efekcie na liście rzeczoznawców WIIH po podpisaniu porozumienia znalazło się ośmiu nowych rzeczoznawców).

Jednocześnie Inspektor Wojewódzki wskazał, że do chwili obecnej nie było konieczności (nie zaistniały przesłanki) pozyskania specjalistów ds. produktów z tworzyw sztucznych i stwarzanych przez nie zagrożeń chemicznych. Porozumienie zawarte z PB zapewnia jednak możliwość skorzystania z kadry naukowej Politechniki w tym zakresie.

(akta kontroli str. 642-645)

2.9. Zagadnienia z zakresu bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych nie były przedmiotem współpracy WIIH z rzecznikami konsumentów oraz organizacjami pozarządowymi reprezentującymi interesy konsumentów. W okresie objętym kontrolą Inspektorat cyklicznie przekazywał rzecznikom konsumentów informacje o działalności WIIH. Z kolei współpraca z organizacjami reprezentującymi interesy konsumentów koncentrowała się na prowadzonych postępowaniach w ramach pozasądowego rozwiązywania sporów (ADR) i doradztwa konsumenckiego⁴². (akta kontroli str. 192)

Inspektor Wojewódzki wyjaśnił, że współpraca z wymienionymi interesariuszami prowadzona była stosownie do postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 marca 2002 r. w sprawie sposobu współdziałania organów Inspekcji Handlowej z powiatowym (miejskim)

⁴¹ Miedzy innymi branży obuwniczej i skórzanej, technologii rolno-spożywczej, włókiennictwa, zużycia wyrobów tekstylnych i skórzanych, jakości produkcji i usług budowlanych, jakości wody, jakości usług ochrony osób i mienia, biżuterii, kamieni szlachetnych, pereł i brylantów.

⁴² Dotyczyły one głównie w przypadku ADR problemów z realizacją ustawowego prawa odstąpienia od umowy, niewłaściwej jakości produktów, umów zawartych pod wpływem błędu podstępnie wywołanego przez drugą stronę i nienależytego wykonania zobowiązania. W przypadku porad ich zakres tematyczny obejmował prawa konsumenta i zasady obrotu handlowego.

rzecznikiem konsumentów, organami administracji rządowej i samorządowej, organami kontroli oraz organizacjami pozarządowymi reprezentującymi interesy konsumentów⁴³. Dodał, że wspólne działania określano w trakcie spotkań z rzecznikami działającymi na terenie województw podlaskiego i lubelskiego. Z informacji pozyskiwanych od rzeczników wynikało, że przedmiotem ich zainteresowania i działalności są „przede wszystkim sprawy dotyczące reklamacji towarów i usług dokonywanej na podstawie rękojmi lub gwarancji oraz naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Z tego też względu Inspektorat współpracował z rzecznikami w zakresie poradnictwa prawnego i prowadzenia postępowań ADR”. Inspektor Wojewódzki zaznaczył, że przekazywano każdorazowo rzecznikom i organizacjom reprezentującym interesy konsumentów (w tym Federacji Konsumentów, Izbie Rzemieślniczej i Przedsiębiorczości, Przemysłowo-Handlowej oraz Zrzeszeniu Kupców, Producentów i Usługodawców w Białymstoku) informacje dotyczące prowadzonych kontroli, w tym kontroli zabawek – również w zakresie ich bezpieczeństwa chemicznego. Informacje o wynikach kontroli dostępne były również dla wszystkich zainteresowanych na stronie internetowej WIIH⁴⁴. Inspektor Wojewódzki wskazał też, że do WIIH nie wpływały żadne sygnały od tych organizacji dotyczące szkodliwego wpływu tworzyw sztucznych.

(akta kontroli str. 642-645)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprawidłowym rozpoznaniu skargi⁴⁵ z 21 czerwca 2018 r., dotyczącej zabawki SQUISHY Pianka Pingwin. W skardze wskazano, że zabawka bardzo nieprzyjemnie pachnie i jest zapakowana w opakowanie foliowe bez żadnej etykiety i cen. Przeprowadzona kontrola wykazała, że we wskazanej placówce handlowej nie ma już w sprzedaży przedmiotowej zabawki. W wyniku podjętych czynności Delegatura WIIH w Łomży ustaliła dane adresowe firmy wprowadzającej przedmiotową zabawkę do obrotu na terenie województwa podlaskiego oraz dane importera tej zabawki z Chin. Do dnia zakończenia niniejszej kontroli NIK (4 września 2020 r.) nie podjęto jednak działań zmierzających do skontrolowania tych podmiotów, w celu ustalenia czy stanowi ona zagrożenie dla użytkowników. Dyrektor Delegatury WIIH w Łomży wyjaśniła, że skontrolować tę zabawkę zamierzała w ramach kontroli planowej, prowadzonej na podstawie otrzymanego programu kontroli na II kwartał 2019 r. od Prezesa UOKiK (DNR-3.702.17.2018 AM) w zakresie zgodności zabawek z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 20 października 2016 r. w sprawie wymagań dla zabawek oraz kontroli w zakresie niezgodności formalnych w rozumieniu ustawy o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku. W ramach tej kontroli skontrolowano dwie inne firmy, w których stwierdzono że w ich ofercie handlowej nie występuje przedmiotowa zabawka.

(akta kontroli str. 645-682)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Inspektorat zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych. Stwierdzono nieprawidłowość nie miała zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o każdorazowe weryfikowanie potencjalnego chemicznego niebezpieczeństwa produktów z tworzyw sztucznych, w przypadkach wynikających ze zgłoszonych skarg.

⁴³ Dz. U. z 2018 r., poz. 1072.

⁴⁴ <http://www.bialystok.wiih.gov.pl>.

⁴⁵ Sprawa nr DŁ.8340.12.2018.AG załatwiana przez Delegaturę WIIH w Łomży.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

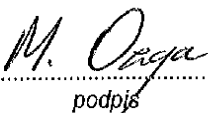
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

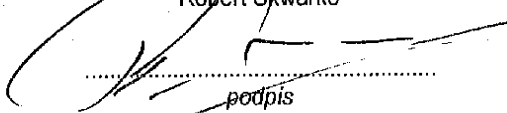
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 18 września 2020 r.

Kontroler:
Marek Ozga
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p.o. WICEDYREKTORA
Robert Skwarko

.....
podpis